

ΒΟΥΛΗ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ	
ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΚΟΙΝΩΒΟΥΛΕΥΤΙΚΟΥ ΕΛΕΓΧΟΥ	
Αριθμ. Πρωτ. ΕΡΩΤΗΣΕΩΝ	5573
Ημερομ. Καταθέσεως:	8-1-13

Προς τον κ. Υπουργό Εργασίας, Κοινωνικής Ασφάλισης και Πρόνοιας

Θέμα: Αδήλωτη εργασία

Σε πολύ υψηλά ποσοστά εξακολουθεί να βρίσκεται η ανασφάλιστη εργασία στην Ελλάδα, σύμφωνα με στοιχεία του Σώματος Επιθεωρητών Εργασίας, που πρόσφατα δημοσιεύτηκαν. Συγκεκριμένα, το ποσοστό ανασφάλιστης εργασίας στη χώρα μας αυξήθηκε κατά δέκα ποσοστιαίες μονάδες, τα τελευταία τρία χρόνια. Τον περασμένο χρόνο αυξήθηκε στο 35%, από 29% που καταγράφηκε το 2011, και 25% το 2010, ενώ υπολογίζεται, ότι αφορά περισσότερους από 800.000 εργαζομένους.

Οι αλλαγές στις εργασιακές σχέσεις είναι ραγδαίες. Καταγράφεται υπερδιπλασιασμός της μετατροπής των συμβάσεων από πλήρους απασχόλησης σε εκ περιτροπής εργασία, μονομερώς από τον εργοδότη. Σύμφωνα με τα δημοσιοποιημένα στοιχεία, οι επιθεωρητές εργασίας διενήργησαν πέρυσι συνολικά 19.000 ελέγχους, ενώ τα πρόστιμα που επιβάλλονται στους παραβάτες εργοδότες ξεκινούν από τα 500 ευρώ και μπορούν να υπερβούν και τα 50.000 ευρώ, αναλόγως των παραβάσεων.

Σε ανάλυσή του με τίτλο «Η έννοια της αδήλωτης εργασίας και τα χαρακτηριστικά της» που πρόσφατα δημοσιεύθηκε, το Ίδρυμα Οικονομικών και Βιομηχανικών Ερευνών (IOBE), επικαλούμενο στοιχεία του Σώματος Επιθεωρητών Εργασίας (ΣΕΠΕ), τοποθετεί την βαθιά και παρατεταμένη ύφεση, την υψηλή ανεργία, και τις αλλαγές στις εργασιακές σχέσεις ως βασικούς παράγοντες για τη μεγάλη αύξηση της ανασφάλιστης/αδήλωτης εργασίας. Με βάση τα στοιχεία του ΣΕΠΕ, η μελέτη αναφέρει, ότι η αδήλωτη εργασία έχει ανέλθει στο 30% στο σύνολο της ελληνικής οικονομίας, ενώ η παραοικονομία που συνδέεται με την αδήλωτη εργασία καταγράφεται σε ποσοστό 25% του ΑΕΠ της χώρας.

Η αδήλωτη εργασία αποτελεί πολυπαραγοντικό φαινόμενο, ενώ το κίνητρο δεν παύει να είναι οικονομικό.

Στην ανάλυση, κυριότεροι πολιτικοί παράγοντες που ευνοούν την εκδήλωση του φαινομένου προβάλλονται το ανεπαρκές κοινωνικό κράτος (π.χ. χαμηλά κοινωνικά επιδόματα), το ύψος της φορολογίας και των ασφαλιστικών εισφορών, ενώ στους κυριότερους κοινωνικούς-οικονομικούς παράγοντες περιλαμβάνονται η παραγωγική δομή της οικονομίας και το μέγεθος της παραοικονομίας.

Όσον αφορά τους θεσμικούς παράγοντες, ως κυριότεροι επισημαίνονται η χαμηλή εμπιστοσύνη στην οργάνωση του κράτους και στο πολιτικό σύστημα, οι ισχυροί οικογενειακοί δεσμοί και η θετικά προσκείμενη συμπεριφορά προς την ανασφάλιστη εργασία.

Η ανάλυση συνδέει την αδήλωτη εργασία με το ύψος του μη μισθολογικού κόστους, ενώ επισημαίνει ότι πολλές επιχειρήσεις επιλέγουν τη μη καταβολή φόρων και εισφορών κοινωνικής ασφάλισης αποσκοπώντας στον περιορισμό του λειτουργικού τους κόστους. Μέσω της αδήλωτης εργασίας, τους δίδεται η δυνατότητα να διατηρήσουν ή να αυξήσουν τα έσοδά τους μη πληρώνοντας φόρους και κοινωνικές εισφορές.

Η τακτική αυτή οδηγεί σε μεγάλες απώλειες τα ασφαλιστικά ταμεία και αποτελεί μια μορφή αθέμιτου ανταγωνισμού στην επιχειρηματικότητα, με αποτέλεσμα επιχειρήσεις που εφαρμόζουν την εργατική νομοθεσία να αντιμετωπίζουν δυσκολίες να επεκτείνουν (ή ακόμα και να διατηρήσουν) τη δραστηριότητά τους. Η ανάλυση επισημαίνει, ότι το φαινόμενο αυτό εμφανίζεται στην Ελλάδα σε ποσοστό πολύ υψηλότερο απ' ό,τι συμβαίνει στις υπόλοιπες ευρωπαϊκές χώρες, ενώ οι ανασφάλιστοι εργαζόμενοι είναι στο μεγαλύτερο ποσοστό τους παράνομοι μετανάστες, άνεργοι και, κυρίως, μακροχρόνια άνεργοι. Στη «μαύρη» εργασία περιλαμβάνονται πολλές άλλες μορφές ανασφάλιστης εργασίας, όπως η «πλημμελής ασφάλιση» των ήδη ασφαλισμένων, δηλαδή η απόκρυψη είτε ημερών/ωρών εργασίας, είτε τμήματος του ασφαλιστέου ποσού.

Σύμφωνα με τα ευρήματα του υπουργείου Εργασίας, οι απώλειες από την αμιγώς ανασφάλιστη εργασία υπερβαίνουν τα 3 δις ευρώ ετησίως, ενώ στο σύνολό της – υπολογιζόμενες εισφορές συν φόροι – η αδήλωτη εργασία κοστίζει στα κρατικά ταμεία 6 δις ευρώ.

Η κατανομή της αδήλωτης εργασίας στο εσωτερικό της χώρας είναι ενδεικτική του εύρους των οικονομικών ανισοτήτων που υφίστανται. Υπολογίζεται, ότι σε αρκετούς νομούς ξεπερνά το 50%, με την Αρκαδία και την

ΜΑΡΙΑ ΚΟΛΛΙΑ – ΤΣΑΡΟΥΧΑ
ΣΤ' Αντιπρόεδρος Βουλής των Ελλήνων

Αιτωλοακαρνανία να καταλαμβάνουν τις πρώτες θέσεις, με 78,1% και 66,6% αντίστοιχα. Στην περιοχή της Αττικής το αντίστοιχο ποσοστό ανέρχεται στο 37%.

Το φαινόμενο εμφανίζεται σε τεράστια έκταση σε όλους τους τομείς της παραγωγής και των υπηρεσιών στη χώρα μας. Κοινά χαρακτηριστικά των κλάδων αυτών είναι η αυξημένη ένταση εργασίας, οι χαμηλοί μισθοί, η εποχική φύση της παρεχόμενης εργασίας, ενώ η πλειοψηφία των αδήλων εργαζόμενων ανήκουν στις περισσότερο αδύναμες κοινωνικές ομάδες της αγοράς εργασίας, που συνεπώς δεν μπορούν να διαπραγματευτούν τους όρους και τις συνθήκες εργασίας με την εργοδοσία.

Αναμφισβήτητα, η οικονομική συγκυρία αποτελεί καθοριστικό παράγοντα στη διαμόρφωση των ποσοστών της αδήλων εργασίας. Όσο η ύφεση στην οικονομία δεν αναχαιτίζεται και βαθαίνει, τόσο τα ποσοστά της θα αυξάνουν.

Η αδήλωτη εργασία αποτελεί σοβαρότατο εμπόδιο για την ανάπτυξη και την απασχόληση, ενώ μειώνει τα φορολογικά έσοδα του κράτους και θέτει σε κίνδυνο τη χρηματοδότηση του κοινωνικού ασφαλιστικού συστήματος. Όσον αφορά τη λειτουργία των επιχειρήσεων, δημιουργεί σοβαρότατες στρεβλώσεις στον ανταγωνισμό και πλήττει την παραγωγικότητα.

Όσον αφορά στην προσπάθεια αντιμετώπισης του φαινομένου, το υπουργείο εστιάζει στην εφαρμογή της νομοθεσίας για τον έλεγχο των επιχειρήσεων, την επιβολή των προβλεπόμενων κυρώσεων όπως π.χ. κατά εργοδοτών που απασχολούν παράνομα διαμένοντες πολίτες τρίτων χωρών. Ο έλεγχος για την εφαρμογή της νομοθεσίας αποτελεί βασικό όπλο, δεδομένου του ότι πολύ συχνά η αδήλωτη εργασία συνδέεται και με την παράβαση άλλων νομοθετικών ρυθμίσεων της οικονομικής δραστηριότητας (βλ. κατώτατοι μισθοί). Καθόσον όμως πρόκειται για πολυδιάστατο και ετερογενές φαινόμενο (βλ. αυξημένη γραφειοκρατία), η όποια προσπάθεια αντιμετώπισής του ταυτόχρονα απαιτεί βαθύτερες παρεμβάσεις σε πολλά και διαφορετικά επίπεδα. Στη δύσκολη οικονομική συγκυρία που διέρχεται η χώρα μας, απαιτούνται περισσότερο σύνθετες λύσεις, που θα παράγουν ταχύτερα και καλύτερα αποτελέσματα.

Ερωτάται ο κ. Υπουργός:

Ποια μέτρα προτίθεται να λάβει το υπουργείο για την αντιμετώπιση του φαινομένου; Ποιο το συνολικό ποσό των επιβληθέντων προστίμων τα τρία τελευταία έτη έξαρσης του φαινομένου και ποιο το ποσοστό εισπραξιμότητας;

Αθήνα, 8 Ιανουαρίου 2013

Η Ερωτώσα Βουλευτής

Μαρία Κόλλια Τσαρουχά
ΣΤ' Αντιπρόεδρος της Βουλής των Ελλήνων
Βουλευτής Ν. Σερρών